

■ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА

УДК 336.717.8:336.73:336.76(477)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО
ПОСЕРЕДНИЦТВА В УКРАЇНІ ©

*І.М. ПРИХНО,
доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів,
Черкаський державний
технологічний університет
(м. Черкаси)*

*І.П. ЧАСТОКОЛЕНКО,
кандидат фізико-математичних наук,
доцент,
доцент кафедри вищої математики та
інформаційних технологій,
Інститут пожежної безпеки
ім. Героїв Чорнобиля Національного
університету цивільного захисту України
(м. Черкаси)*

*А.П. МАРЧЕНКО,
викладач кафедри вищої математики та
інформаційних технологій,
Інститут пожежної безпеки ім. Героїв
Чорнобиля Національного університету
цивільного захисту України
(м. Черкаси)*

У статті доведено, що фінансове посередництво є надзвичайно потужним джерелом фінансових ресурсів, тому створення умов подальшого його розвитку є актуальним. Досліджено сутність фінансових посередників з точки зору тлумачень низки вітчизняних і зарубіжних вчених. Визначено основні функції фінансових посередників, які найбільш точно відображають їхню діяльність. Здійснено розподіл фінансових посередників на банківські й небанківські фінансові інститути з деталізацією складу кожної з цих груп. До небанківського фінансового сектора в Україні віднесено страхові компанії, кредитні спілки, ломбарди, фінансові компанії, недержавні пенсійні фонди.

Виконано аналіз діяльності фінансових посередників за такими показниками: кількість фінансових посередників в Україні, активи фінансових посередників в Україні, кількість суб'єктів небанківського фінансового сектора в Україні, активи суб'єктів небанківського фінансового сектора в Україні.

Виокремлено основні проблеми розвитку суб'єктів фінансового посередництва в Україні та запропоновано напрями подолання виявлених проблем.

Ключові слова: фінансовий ринок, фінансові посередники, банки, небанківські фінансові установи, кредитні спілки, ломбарди, страхові компанії, фінансові компанії.

Табл.: 2. Рис.: 2. Літ.: 8.

**THE PROBLEMS AND PROSPECTS FOR FINANCIAL INTERMEDIATION
DEVELOPMENT IN UKRAINE**

*PRIKHNO Iryna,
Doctor of Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance,
Cherkasy State Technological University (Cherkasy)*

CHASTOKOLENKO Igor
*Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor,
 Associate Professor of the Department of Higher Mathematics and Information Technologies,
 Institute of Fire Safety named after Chornobyl Heroes
 of National University of Civil Defence of Ukraine (Cherkasy)*

MARCHENKO Artem
*Lecturer of the Department of Higher Mathematics and Information Technologies, Institute
 of Fire Safety named after Chornobyl Heroes
 of National University of Civil Defence of Ukraine (Cherkasy)*

The article proves that financial intermediation is an extremely powerful source of financial resources, therefore the creation of conditions for its further development is relevant. The essence of financial intermediaries from the point of view of interpretation of a number of domestic and foreign scientists has been explored. The main functions of financial intermediaries that most accurately reflect their activity are determined. The distribution of financial intermediaries to the banking and non-bank financial institutions with the detailed composition of each of these groups has been made. Non-banking financial sector in Ukraine includes insurance companies, credit unions, pawnshops, financial companies, non-state pension funds.

An analysis of the activities of financial intermediaries has been performed on the following indicators: the number of financial intermediaries in Ukraine, the assets of financial intermediaries in Ukraine, the number of subjects of the non-banking financial sector in Ukraine, assets of entities of the non-banking financial sector in Ukraine.

The main problems of the development of financial intermediation entities in Ukraine are outlined and directions of overcoming of the revealed problems are offered.

Key words: financial market, financial intermediaries, banks, non-bank financial institutions, credit unions, pawnshops, insurance companies, financial companies.

Tabl.: 2. Fig.: 2. Lit.: 14.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ФИНАНСОВОГО ПОСРЕДНИЧЕСТВА В УКРАИНЕ

ПРИХНО Ирина Николаевна
*доктор экономических наук, доцент,
 доцент кафедры финансов,
 Черкасский государственный технологический университет (г. Черкассы)*

ЧАСТОКОЛЕНКО Игорь Павлович
*кандидат физико-математических наук, доцент,
 доцент кафедры высшей математики и информационных технологий,
 Институт пожарной безопасности им. Героев Чернобыля Национального университета
 гражданской защиты Украины (г. Черкассы)*

МАРЧЕНКО Артем Павлович
*преподаватель кафедры высшей математики и информационных технологий,
 Институт пожарной безопасности им. Героев Чернобыля Национального университета
 гражданской защиты Украины (г. Черкассы)*

В статье доказано, что финансовое посредничество является чрезвычайно мощным источником финансовых ресурсов, поэтому создание условий дальнейшего его развития является актуальным. Исследована сущность финансовых посредников с точки зрения толкований ряда отечественных и зарубежных ученых. Определены основные функции финансовых посредников, которые наиболее точно отражают их деятельность. Осуществлено распределение финансовых посредников на банковские и небанковские финансовые институты с детализацией состава каждой из этих групп. К небанковскому финансовому сектору в Украине отнесены страховые компании, кредитные союзы, ломбарды, финансовые компании, негосударственные пенсионные фонды.

Выполнен анализ деятельности финансовых посредников по таким показателям: количество финансовых посредников в Украине, активы финансовых посредников в Украине, количество субъектов небанковского финансового сектора в Украине, активы субъектов небанковского финансового сектора в Украине.

Выделены основные проблемы развития субъектов финансового посредничества в Украине и предложены направления преодоления выявленных проблем.

Ключевые слова: финансовый рынок, финансовые посредники, банки, небанковские финансовые учреждения, кредитные союзы, ломбарды, страховые компании, финансовые компании.

Табл. : 2. Рис. : 2. Лит. : 8.

Постановка проблеми. Фінансовий ринок відіграє провідну роль у забезпеченні розвитку економічних процесів в Україні. Для ефективного функціонування фінансового ринку доцільно створити його дієву інфраструктуру, однією із складових якої є фінансове посередництво. У сучасній світовій економіці фінансове посередництво є надзвичайно потужним джерелом фінансових ресурсів, які можна використовувати в інвестиційних цілях, оскільки фінансові посередники здатні об'єднувати тимчасово вільні (незадіяні в економіці) фінансові ресурси різних суб'єктів господарювання та спрямовувати їх у ті галузі економіки, які потребують інвестицій. При цьому фінансові посередники одночасно забезпечують рух фінансових активів та сприяють розвитку економіки.

Доцільно відзначити, що діяльність фінансових посередників в Україні має низку проблем, які потребують негайного вирішення. Об'єктивною необхідністю дослідження фінансового посередництва в Україні є налагодження такого механізму перерозподілу фінансових ресурсів в країні, що має за мету досягти максимального рівня розвитку економіки як на мікрорівні, так і на макрорівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику розвитку фінансового посередництва досліджували у своїх наукових працях як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Серед основних науковців, які присвятили свої праці вивченню сутності фінансового посередництва слід відзначити таких: Г. Александер, Дж. Бейлі, С. Герасимова, О. Данілов, В. Корнеєв, Н. Ткаченко, В. Ходаківська, У. Шарп. Структурний склад фінансового посередництва вивчали такі вчені: О. Бала, З. Ватаманюк, Ю. Власенкова, С. Герасимова, О. Дорош, В. Пономарьова, О. Полетаєв, О. Сідельник, Н. Цікановська, Н. Яременко. Пропозиції щодо покращення діяльності фінансових посередників висвітлили у своїй наукових статтях такі вчені: Д. Гайдукович, О. Лаврик, С. Науменкова, М. Савлук, О. Стойко та інші.

Всі наукові здобутки згаданих вчених є беззаперечно цінними і представляють науковий інтерес. Але, враховуючи кризу банківської системи в Україні та слабку розвиненість небанківського фінансового сектора, є необхідність продовжувати дослідження даного сегмента фінансового ринку в напрямі пошуку оптимальних шляхів організації фінансового посередництва з максимальним економічним ефектом як для безпосередньо фінансових посередників, так і для економіки в цілому.

Метою статті є визначення ролі фінансових посередників на фінансовому ринку України та висвітлення основних проблем та перспектив їх розвитку.

Основні результати дослідження. Нині в Україні триває процес реформування економіки, в т.ч. й фінансового ринку. Основними учасниками фінансового ринку є фінансові посередники, які об'єднують покупців і продавців фінансових активів. Розуміння сутності фінансових посередників у сучасній науці є досить різноманітним. Так, на думку У. Шарпа, Г. Александера й Дж. Бейлі, «фінансові посередники або фінансові інститути – це організації, що випускають фінансові обов'язки (тобто вимоги до себе) і продають їх в якості активів за гроші. На отриманні таким чином кошти можна придбати фінансові активи інших компаній» [1].

Як вважає В. Корнеєв, «фінансові посередники – це спеціалізовані професійні оператори ринку – інвестиційно-кредитні установи, які пропонують і реалізують фінансові послуги як особливий товар на умовах впровадження виняткових і сегментованих видів діяльності» [2].

З точки зору С. Герасимової, «фінансові посередники – це сукупність фінансових установ (банки, страхові компанії, кредитні спілки, пенсійні фонди). Ці установи акумулюють кошти фізичних та юридичних осіб, зокрема шляхом випуску цінних паперів, а потім на комерційних засадах надають ці кошти позичальникам» [3].

На думку В. Ходаківської й О. Данілової, «фінансові посередники практично створюють нові фінансові активи. Вони мають змогу отримувати прибуток внаслідок економії, зумовленої зростанням масштабу операцій, здійснюючи аналіз кредитоспроможності потенційних кредиторів, розроблення порядку надання позик і рахунків за них, рівномірно розподіляючи ризики» [4].

На підставі наведених тлумачень, діяльність фінансових посередників на фінансовому ринку можна охарактеризувати виконанням таких основних функцій:

- 1) акумуляція заощаджень суб'єктів господарювання;
- 2) розміщення залучених фінансових ресурсів у галузях економіки;
- 3) отримання прибутку (власного, а також інших суб'єктів господарювання);
- 4) забезпечення розвитку економіки.

Вважаємо, що основним призначенням фінансових посередників є створення рівноваги на фінансовому ринку шляхом узгодження інтересів і потреб всіх учасників фінансового ринку та збалансування попиту і пропозиції на фінансові ресурси.

Як вважає В. Пономарьова, для збалансованого розвитку фінансової сфери національної економіки необхідно розширювати види суб'єктів фінансових відносин та їхні функції [5, с. 134].

Найбільш поширеним є поділ фінансових посередників на банківські інститути (банківський сектор) та небанківські фінансові інститути (небанківський фінансовий сектор). Банківські інститути мають вплив на пропозицію грошей у державі через депозитний та грошово-кредитний мультиплікатори, а небанківські фінансові інститути не можуть впливати на формування пропозиції грошей у державі [6, с. 158].

Нині в Україні банківські інститути представлені універсальними й спеціалізованими комерційними банками України, а небанківські фінансові інститути представлені страховими й фінансовими компаніями, кредитними спілками й ломбардами, недержавними пенсійними фондами й довірчими товариствами [7, с. 24-25]. Зауважимо, що в інших країнах небанківський фінансовий сектор також представлений інвестиційними, лізинговими, факторинговими компаніями, інститутами спільного інвестування, ощадними інститутами, трастовими компаніями, які в Україні практично не функціонують або не набули значного поширення.

Як свідчать статистичні дані, банківський сектор є більш масштабним за обсягом активів, у той час, коли за кількістю суб'єктів фінансового ринку значно переважає небанківський фінансовий сектор (рис. 1, 2) [7; 8].

Згідно інформації, яка подана Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, та Національного банку України, загальна кількість фінансових посередників в Україні протягом 2016-2018 рр. зменшилася з 2221 установи наприкінці 2016 р. до 2101 установи наприкінці 2018 р., тобто на 120 установ (або на 5,4 %).

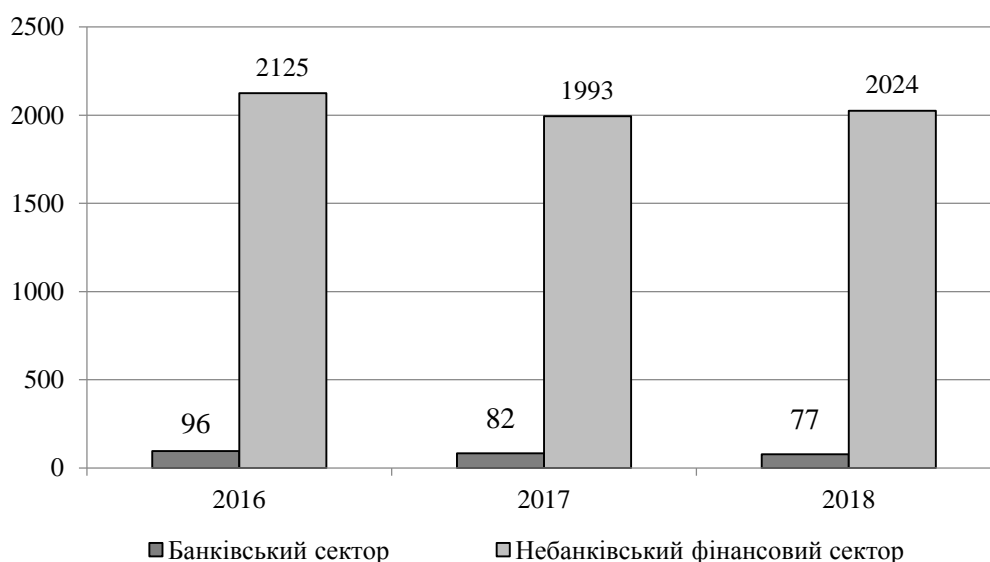

Рис. 1. Кількість фінансових посередників в Україні у 2016-2018 рр.

**Станом на кінець кожного року*

Джерело: сформовано авторами за [7, с. 24; 8]

При цьому, доцільно зауважити, що кількість банківських установ зменшується значно швидшими темпами, ніж кількість небанківських фінансових установ. Так, кількість банків протягом досліджуваного періоду зменшилася на 19,8 % (з 96 до 77 банків), а кількість небанківських фінансових установ зменшилася на 4,6 % (з 2125 до 2024 установ).

У структурі фінансових посередників за їх кількістю значно переважає небанківський фінансовий сектор, який становить більше 95 %. Так, наприкінці 2016 р. кількість небанківських фінансових установ становила 95,7 % від загальної кількості фінансових посередників (2125 установ), а наприкінці 2018 р. їх частка збільшилася до 96,3 % при одночасному зменшенні кількості таких установ до 2024. Тобто, варто зауважити, що питома вага фінансових посередників небанківського фінансового сектора збільшилася на 0,7 відсоткових пунктів, а загальна їх кількість зменшилася на 4,8 % (на 101 установу). Щодо банківського сектора, то протягом досліджуваного періоду кількість банків зменшилася на 19,8 % (або на 19 установ), а їх питома вага зменшилася на 0,7 відсоткових пунктів.

Абсолютно протилежна ситуація на ринку фінансових посередників спостерігається з їхніми активами. Так, переважно активи фінансових посередників в Україні сконцентровано в банківському секторі (близько 90 %) (рис. 2).

Загальний обсяг активів фінансових посередників в Україні протягом 2016-2018 рр. збільшився на 95,5 млрд грн і становив приріст 6,6 %: з 1446,5 млрд грн на кінець III кварталу 2016 р. до 1542,0 млрд грн на кінець III кварталу 2018 р.

При цьому активи банківського фінансового сектора збільшилися з 1275,9 млрд грн до 1354,7 млрд грн відповідно, тобто на 78,8 млрд грн, що становило приріст 6,2 %, а активи небанківського фінансового сектора збільшилися з 170,6 млрд грн до 187,3 млрд грн відповідно, тобто на 16,7 млрд грн, що становило приріст 9,8 %.

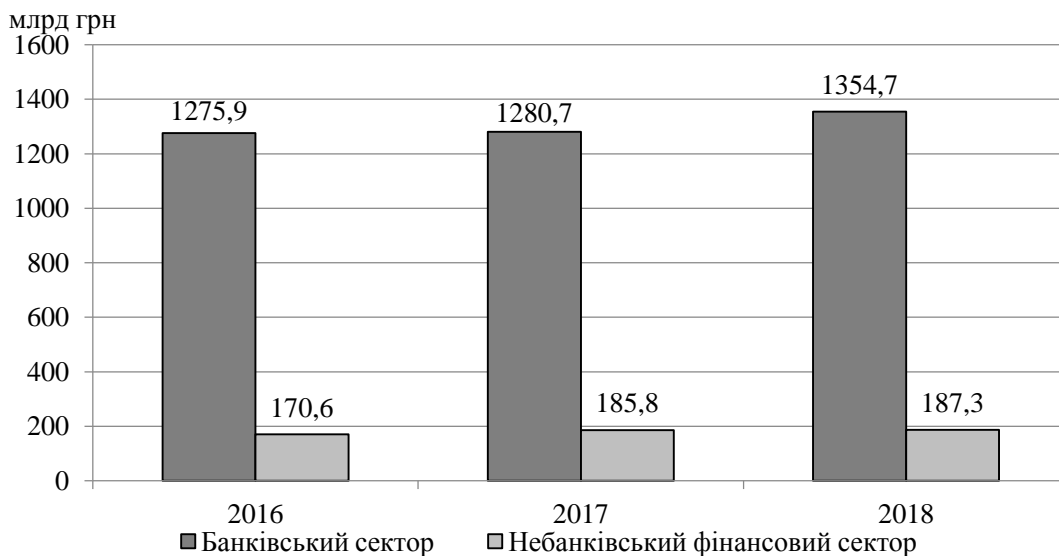

Рис. 2. Активи фінансових посередників в Україні у 2016-2018 рр.

*Станом на кінець III кварталу кожного року
Джерело: сформовано авторами за [7, с. 25; 8]

У структурі активів фінансових посередників лідером залишається банківський сектор, якому на кінець III кварталу 2016 р. належало 88,2 % від загальних активів, а на кінець III кварталу 2018 р. – 87,9 %. У свою чергу активи небанківського фінансового сектора збільшилися з 11,8 % до 12,1 % відповідно. Тобто, останнім часом відбувається тенденція до зростання активів небанківського фінансового сектора, хоча їх частка залишається ще досить незначною (трохи більше 10 %).

Таким чином, можемо констатувати, що виконаний аналіз свідчить про підвищення ролі небанківських фінансових установ на фінансовому ринку. Враховуючи, що сучасна банківська система не в змозі у повному обсязі задовольнити потреби реального сектора економіки, активізація діяльності небанківських фінансових установ є надзвичайно позитивною тенденцією в Україні. Склад небанківського фінансового сектора в Україні подано в табл. 1.

У складі суб'єктів небанківського фінансового сектора переважають фінансові компанії, які протягом 2016-2018 рр. продовжують активно розвиватися. Так, наприкінці 2016 р. їх налічувалося 809 установ (38,1 % від загальної кількості установ небанківського фінансового сектора), а наприкінці 2018 р. кількість фінансових компаній зростає на 131 установу (на 16,2 %) і становила 940 установ (46,4 % від загальної кількості).

Зауважимо, що протягом досліджуваного періоду на 22,5 % зменшилася кількість кредитних спілок: з 462 до 358 установ відповідно, а також на 21,3 % зменшилася кількість ломбардів: з 456 до 359 установ відповідно. Хоча даним установам станом на кінець 2018 р. належить досить значна кількість у видовій структурі небанківського фінансового сектора – по 17,7 %.

Страхові компанії також закриваються і банкрутують, про що свідчить зменшення їх кількості з 310 наприкінці 2016 р. до 281 наприкінці 2018 р., тобто протягом трьох років закрито 29 страхових компаній.

Таблиця 1

**Кількість суб'єктів небанківського фінансового сектора в Україні
у 2016-2018 рр.**

№ з/п	Вид фінансового посередника	2016		2017		2018	
		одиниць	питома вага, %	одиниць	питома вага, %	одиниць	питома вага, %
1	Страхові компанії	310	14,6	294	14,8	281	13,9
2	Кредитні спілки	462	21,7	378	19,0	358	17,7
3	Ломбарди	456	21,5	415	20,8	359	17,7
4	Фінансові компанії	809	38,1	818	41,0	940	46,4
5	Довірчі товариства	2	0,1	2	0,1	2	0,1
6	Недержавні пенсійні фонди	86	4,0	86	4,3	84	4,2
Разом		2125	100,0	1993	100,0	2024	100,0

*Станом на кінець кожного року

Джерело: сформовано і розраховано авторами за [7, с. 24]

Недержавні пенсійні фонди й довірчі товариства знаходяться на стадії становлення і розвиваються повільно.

Активи небанківського фінансового сектора сформовано переважно за рахунок фінансових компаній і становили 107704 млрд грн (63,1 % загального обсягу активів) на кінець III кварталу 2016 р. і 118744 млрд грн (63,4 % загального обсягу активів) на кінець III кварталу 2018 р.), а їх приріст становив 10,3 % (11040 млрд грн) (табл. 2).

Таблиця 2

**Активи суб'єктів небанківського фінансового сектора в Україні
у 2016-2018 рр.**

№ з/п	Вид фінансового посередника	2016		2017		2018	
		млрд грн	питома вага, %	млрд грн	питома вага, %	млрд грн	питома вага, %
1	Страхові компанії	55377	32,5	56814	30,6	59468	31,8
2	Кредитні спілки	2193	1,3	2165	1,2	2352	1,3
3	Ломбарди	3235	1,9	3494	1,9	4054	2,2
4	Фінансові компанії	107704	63,1	121012	65,1	118744	63,4
5	Недержавні пенсійні фонди	2077	1,2	2327	1,3	2651	1,4
Разом		170586	100,0	185811	100,0	187270	100,0

*Станом на кінець III кварталу кожного року

Джерело: сформовано і розраховано авторами за [7, с. 25]

Досить значна частка активів небанківського фінансового сектора (більше 30 %) належить страховим компаніям, які протягом 2016-2018 рр. збільшили свої активи на 4091 млрд грн (на 7,4 %): з 55377 млрд грн на кінець III кварталу 2016 р. до 59468 млрд грн на кінець III кварталу 2018 р.

Але, незважаючи на досить значну кількість кредитних спілок і ломбардів, їхні активи становлять у сумі близько 3 % загального обсягу активів небанківського фінансового сектора. Так, активи кредитних спілок становили 2193 млрд грн (1,3 % загального обсягу активів) станом на кінець III

кварталу 2016 р. і збільшилися до 2352 млрд грн (1,3 % загального обсягу активів) станом на кінець III кварталу 2018 р., тобто приріст активів кредитних спілок становив 7,3 % (159,0 млрд грн). Досить значний приріст активів протягом досліджуваного періоду відбувся у ломбардів і становив 25,3 % (819 млрд грн): з 3235 млрд грн на кінець III кварталу 2016 р. до 4054 млрд грн на кінець III кварталу 2018 р. Питома вага активів ломбардів у загальних активах небанківського фінансового сектора має також незначний приріст: з 1,9 % до 2,2 % відповідно, що є позитивною динамікою.

Таким чином, на підставі виконаного аналізу було виокремлено такі основні проблеми розвитку суб'єктів фінансового посередництва в Україні:

- 1) неузгодженість фінансової системи України з реальним сектором економіки, в результаті чого небанківський сектор економіки не спроможний у повній мірі виконувати свої основні функції;
- 2) наявність на фінансовому ринку установ, які практично не виконують покладені на них функції, створюючи тим самим суттєві ризики для нормального функціонування ринку;
- 3) неефективне законодавство та неефективна система нагляду за діяльністю фінансових посередників, що породжує недовіру до фінансових інститутів;
- 4) низький рівень фінансової грамотності населення.

Для подолання виявлених проблем та забезпечення дієвого механізму функціонування інститутів фінансового посередництва в Україні пропонуємо:

- 1) запровадити єдині правила поведінки на фінансовому ринку як для банків, так і для небанківських фінансових установ, але з врахуванням специфіки діяльності кожного виду фінансових посередників;
- 2) посилити діяльність на фінансовому ринку інвестиційних фондів, страхових компаній і недержавних пенсійних фондів;
- 3) максимально сприяти залученню небанківського фінансового сектора у розвиток реального сектора економіки;
- 4) запровадити надійний механізм захисту коштів населення та суб'єктів господарювання;
- 5) створити сервісний консультативний центр з питань надання послуг небанківськими фінансовими установами.

Висновки. Таким чином, вважаємо, що для створення передумов успішного розвитку фінансового посередництва в Україні, перш за все необхідним є усвідомлення всіма учасниками фінансового посередництва доцільності і важливості спільної праці задля досягнення єдиної мети. Лише у такий спосіб можна вдало поєднати на фінансовому ринку функціонування такої значної кількості учасників. Важливим моментом є створення однакових правил гри для банківського і небанківського фінансового сектора, які дозволять їм конкурувати на фінансовому ринку та забезпечать рівні умови функціонування для здійснення професійної діяльності. Не менш важливим є створення довіри суб'єктів господарювання й населення до фінансового ринку України та його безпосередніх учасників, а також обізнаність населення в питаннях функціонування кожного з видів фінансових посередників.

Враховуючи наявність значної кількості проблем фінансового посередництва в Україні, дослідити усі з них в межах однієї статті є неможливим. Тому нами було виділено найголовніші, на нашу думку, проблеми, розв'язання яких допоможе запустити ефективний механізм розвитку фінансового посередництва в нашій країні. Також у статті запропоновано напрями вирішення цих проблем, які у перспективі потребують деталізації та уточнення. Вважаємо, що окреслені напрями вирішення проблем розвитку фінансового посередництва створюють підґрунтя для його подальшого удосконалення та сприятимуть активізації їх ефективної діяльності.

Список використаних джерел

1. Шарп У., Александер Г., Бэйли Дж. Инвестиции ; пер. с англ. Москва : Инфра-М, 1999. 1028 с.
2. Корнеев В. В. Кредитні та інвестиційні потоки капіталу на фінансових ринках. Київ : НДФІ, 2003. 376 с.
3. Герасимова С. В. Роль фінансових посередників в організації інвестиційної діяльності акціонерних товариств. *Фінанси України*. 2007. № 4. С. 103-111.
4. Ходаківська В. П., Данілов О. Д. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. Ірпінь : Академія ДПС України, 2001. 501 с.
5. Пономарьова В. С. Розвиток небанківського фінансового посередництва на ринку фінансових послуг в Україні: проблеми та перспективи. *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2015. № 2 (35). С. 134-140.

6. Цікановська Н. А. Видова систематизація фінансових посередників як основа формалізації їх системи. *Фінансовий простір*. 2015. № 3 (19). С. 157-165.

7. Публічний звіт про діяльність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за 2018 рік. Київ, 2019. 60 с. URL: <https://www.nfp.gov.ua> (дата звернення: 02.04.2019).

8. Показники банківської системи України. Національний банк України : веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 02.04.2019).

References

1. Sharp, U., Alexander, G., Bailey J. (1999). *Investytsii [Investments]*. Moskva: Infra-M [in Russian].

2. Korniev, V.V. (2003). *Kredytni ta investytsiini potoky kapitalu na finansovykh rynkakh [Credit and investment flows of capital in the financial markets]*. Kyiv: NDFI [in Ukrainian].

3. Gerasimova, S.V. (2007). Rol` finansovykh poserednykiv v orhanizatsii investytsiinoi diial`nosti aktsionerlykh tovarystv [The role of financial intermediaries in the organization of investment activities of joint stock companies]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 4, 103-111 [in Ukrainian].

4. Khodakivska, V.P., Danilov, O.D. (2001). *Rynok finansovykh posluh [Financial Services Market]*. Irpin: Akademiia DPS Ukrainy [in Ukrainian].

5. Ponomar`ova, V.S. (2015). Rozvytok nebankivs`koho finansovoho poserednytstva na rynku finansovykh posluh v Ukraini: problemy ta perspektyvy [Development of non-bank financial intermediation in the financial services market in Ukraine: problems and perspectives]. *Visnyk Donbas`koi derzhavnoi mashynobudivnoi akademii – Bulletin of the Donbas State Machine-Building Academy*, 2 (35), 134-140 [in Ukrainian].

6. Tsikanovs`ka, N.A. (2015). Vydova systematyzatsiia finansovykh poserednykiv yak osnova formalizatsii yikh systemy [Typical systematization of financial intermediaries as the basis for the formalization of their system]. *Finansovi prostir – Financial area*, 3 (19), 157-165 [in Ukrainian].

7. Publichnyi zvit pro diial`nist` Natsional`noi komisii shcho zdiisniuie derzhavne rehuliuвання u sferi ryнкiv finansovykh posluh za 2018 rik [Public report on the activities of the National Commission, which carries out state regulation in the field of financial services markets, for 2018]. (2019). Kyiv. Retrieved from <https://www.nfp.gov.ua> [in Ukrainian].

8. Pokazyky bankivs`koi systemy Ukrainy [Indicators of the banking system of Ukraine]. Natsional`nyi Bank Ukrainy – National Bank of Ukraine. Retrieved from <https://bank.gov.ua> [in Ukrainian].

Інформація про авторів

ПРИХНО Ірина Миколаївна – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, Черкаський державний технологічний університет (18006, бул. Шевченка, 460, Черкаси, Україна, ira.prikhno@gmail.com).

ЧАСТОКОЛЕНКО Ігор Павлович – кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри вищої математики та інформаційних технологій, Інститут пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України (18000, вул. Онопрієнка, 8, Черкаси, Україна, igor.chft@gmail.com).

МАРЧЕНКО Артем Павлович – викладач кафедри вищої математики та інформаційних технологій, Інститут пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України (18000, вул. Онопрієнка, 8, Черкаси, Україна, apbkafmat@gmail.com).

ПРИХНО Ірина – Doctor of Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Cherkasy State Technological University (18006, Shevchenko str., 460, Cherkasy, Ukraine, ira.prikhno@gmail.com).

CHASTOKOLENKO Igor – Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Higher Mathematics and Information Technologies, Institute of Fire Safety named after Chernobyl Heroes of National University of Civil Defence of Ukraine (18000, Onopriienko str., 8, Cherkasy, Ukraine, igor.chft@gmail.com).

MARCHENKO Artem – Lecturer of the Department of Higher Mathematics and Information Technologies, Institute of Fire Safety named after Chernobyl Heroes of National University of Civil Defence of Ukraine (18000, Onopriienko str., 8, Cherkasy, Ukraine, apbkafmat@gmail.com).

ПРИХНО Ирина Николаевна – доктор экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов, Черкасский государственный технологический университет (18006, бул. Шевченко, 460, Черкассы, Украина, ira.prikhno@gmail.com).

ЧАСТОКОЛЕНКО Игорь Павлович – кандидат физико-математических наук, доцент, доцент кафедры высшей математики и информационных технологий, Институт пожарной безопасности им. Героев Чернобыля Национального университета гражданской защиты Украины (18000, ул. Оноприенка, 8, Черкассы, Украина, igor.chft@gmail.com).

МАРЧЕНКО Артем Павлович – преподаватель кафедры высшей математики и информационных технологий, Институт пожарной безопасности им. Героев Чернобыля Национального университета гражданской защиты Украины (18000, ул. Оноприенка, 8, Черкассы, Украина, arpbkafmat@gmail.com).

УДК 33.076:378(73)

**ТЕНДЕНЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ ВИЩОЇ
ОСВІТИ В США ©**

**О.М. ДЖЕДЖУЛА,
доктор педагогічних наук, професор,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)**

У статті висвітлюються механізми освітнього кредитування у США. Виступаючи прибутковим сектором економіки, система освітнього кредитування забезпечує доступність вищої освіти та отримання у майбутньому стабільної роботи для американської молоді. Проведено аналіз залежності загальних витрат на вищу освіту від валового внутрішнього продукту. Розглянуто причини високого попиту на освітні кредити у США. Проведено порівняльний аналіз найбільш поширених видів кредитних програм: федеральної, приватної та батьківської. З'ясовано умови надання кредитів студентами кожної з програм, переваги федерального кредитування порівняно з іншими видами надання освітніх кредитів, умови надання кредитів іноземним студентам. Проаналізована тенденція щодо зменшення освітніх кредитів для студентів. Серед причин зменшення студентських кредитів виокремлено різке зростання заборгованості за студентськими кредитами.

Ключові слова: кредитування, освітній кредит, освітнє кредитування, кредитна заборгованість, вища освіта, фінансування вищої освіти.

Табл.: 1. Рис.: 2. Літ.: 12.

TRENDS OF HIGHER EDUCATION LENDING IN THE USA

**DZHEDZHULA Olena,
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)**

The article examines the mechanisms of educational lending in the United States. The system of educational lending is a profitable sector of the economy and ensures the availability of American youth to higher education and acquisition of stable employment in the future. The analysis of the dependence of the general expenses on higher education on GDP is carried out. The reasons for the high demand for educational loans in the United States are considered. A comparative analysis of the most common types of credit programs